

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ

Υποφέρουμε από ένα είδος
συναισθηματικής υπανάπτυξης
που μας ωθεί σε συμπεριφορές
αυτοκαταστροφικές, τόσο στη δημόσια
ζωή μας όσο και στην προσωπική.
Επείγει να βρούμε έναν δρόμο
που θα μας επιτρέψει ν' ανακαλύψουμε
τον τρόπο να είμαστε πιο υγιείς.
Ο δρόμος αυτός συνδέεται στενά
με την αγάπη και την
πνευματικότητα. Η αγάπη είναι η καλύτερη ένδειξη
υγείας του ανθρώπου,
είναι το ακριβώς αντίθετο της επιθετικότητας,
του φόβου και της παράνοιας,
που με τη σειρά τους αντιπροσωπεύουν
την παθολογία που μας χωρίζει.

ΚΛΑΟΥΝΤΙΟ ΝΑΡΑΝΧΟ (Κλαν, 1984)

Κάθε φορά που φέρνω στο μυαλό μου τη λέξη συνάντηση —με την έννοια με την
οποία τη χρησιμοποιώ σ' αυτό το βιβλίο—, τη συνδέω με την ιδέα της ανακάλυψης,
της δημιουργίας και της διαρκούς αποκάλυψης του εμείς που διευρύνει τη δομή του
εγώ. Αυτή η δημιουργία του εμείς, προσδίδει πρωτοφανή σημασία στο απλό
αριθμητικό άθροισμα: Εσύ κι Εγώ.
Χωρίς συνάντηση δεν υπάρχει υγεία. Χωρίς την ύπαρξη ενός εμείς, η ζωή μας είναι
κενή ακόμη κι αν το σπίτι μας, το σεντούκι και το χρηματοκιβώτιό μας είναι γεμάτα
με πανάκριβα αποκτήματα.

Ασφαλώς η τηλεόραση, με τον βομβαρδισμό των διαφημίσεων, μας παροτρύνει να
γεμίζουμε τα σπίτια, τα σεντούκια και τα χρηματοκιβώτιά μας με ανάλογα
αποκτήματα, αφήνοντας να εννοηθεί ότι όλα τα υπόλοιπα είναι μελό και
ξεπερασμένα.

Οι διανοούμενοι σκεπτικιστές, κάτοχοι της υποτιθέμενης γνώσης, είναι πάντοτε
έτοιμοι να γελοιοποιήσουν και να περιφρονήσουν εμάς που εξακολουθούμε να
μιλάμε μέσα από την καρδιά, τα σωθικά και την ψυχή μας. Εμάς που μιλάμε
περισσότερο για συναισθήματα παρά για σκέψεις, περισσότερο για πνευματικότητα
παρά για δόξα, περισσότερο για ευτυχία παρά για επιτυχία.

Αυτός που μιλάει για αγάπη είναι ανώριμος, αν λέει ότι είναι ευτυχισμένος είναι
αφελής και ελαφρόμυαλος, αν είναι γενναιόδωρος είναι ύποπτος, αν είναι εύπιστος
είναι βλάκας, κι αν είναι αισιόδοξος είναι ηλίθιος. Κι αν τύχει και παρουσιαστεί
κάποιος που τα συνδυάζει όλα αυτά, τότε οι ψευδοκάτοχοι της γνώσης —ακούσιοι
εταίροι του ερασιτεχνικού καταναλωτισμού—, θα πουν πως είναι ψεύτικος, ένας
αυτοσχέδιος απατεωνίσκος που δεν μπορεί κανείς να τον πάρει στα σοβαρά (ένας
«φαφλατάς», όπως λένε στην Αργεντινή).

Πολλοί απ' αυτούς τους ιεραρχημένους διανοούμενους αποτελούν καμιά φορά τη χειρότερη από τις αριστοκρατικές και εξεζητημένες φάρες εκείνων που παριστάνουν τους υπερβολικά «εξελιγμένους» για να παραδεχτούν τη δική τους σύγχυση ή τη δυστυχία.

Άλλοι πάλι βρίσκονται ολοκληρωτικά παγιδευμένοι στην ταυτότητά τους και δεν προτίθενται να βγουν από την απομόνωσή τους από φόβο μήπως αποκαλυφθεί η ανάγκη τους να αναμειχθούν με τον πολύ κόσμο.

Σχεδόν όλοι, βέβαια, οχυρωμένοι καθώς είναι πίσω από τα τείχη της ματαιοδοξίας τους, δυσκολεύονται πολύ να δεχτούν ότι κάποιος τρίτος, μέσα από τελείως διαφορετικές διαδρομές, προτείνουν λύσεις που είναι κι αυτές διαφορετικές.

Ασφαλώς δεν αντέχουν τη σύγκριση με τις σχέσεις και τη ζωή που βασίζεται στο συναίσθημα. Ολοένα και συχνότερα η επιστήμη προσκομίζει αδιαμφισβήτητα στοιχεία για τη σημασία που έχει η επαφή και η ροή συναισθημάτων στη ζωή μας για τη διατήρηση και την ανάκτηση της υγείας και αποδεικνύει πόσο Αναγκαίο είναι το βίωμα του δεσμού. Αν προσθέσουμε στις έρευνες και τα έργα των Καρλ Ρότζερς, Άμπραμ Μάσλοου, Μάργκαρετ Μιντ, Φριτς Περλς, Ντέιβιντ Βίσκοτ, Μέλανι Κλάιν, Ντέσμοντ Μόρρις, και πρόσφατα των Ντέθλεφσεν-Ντάλκε, Μπουσκάλια, Γκόουλμαν, Βατσλάβικ, Μπράντσο, Ντίερ και Σατίρ, καθώς και τις εντυπωσιακές έρευνες και τις ανακαλύψεις του Λάρρι Ντόσει, είμαστε αναγκασμένοι να αναθεωρήσουμε τα πρωτόγονα ορθολογικά σχήματα αιτίας και αποτελέσματος, τα οποία κατά παράδοση χρησιμοποιούσαν η ιατρική και η ψυχολογία για να ερμηνεύσουν την υγεία και την ασθένεια.

Βέβαια, αν κοιτάξουμε γύρω μας, αλλά και μέσα μας, θα αντιληφθούμε το άγχος και την ανησυχία (αν όχι τον φόβο) που προκαλεί μια πιθανή νέα συνάντηση. Γιατί συμβαίνει αυτό; Εν μέρει, γιατί κάθε συνάντηση δημιουργεί ένα κύμα τρυφερότητας, συμπάθειας, αρμονικού ταιριάσματος, αμοιβαίας επίδρασης, επικοινωνίας, και τέλος υπευθυνότητας, δέσμευσης και αφοσίωσης.

Επίσης και προπάντων, γιατί σημαίνει την πιθανότητα να βρεθεί κανείς αντιμέτωπος με τα φαντάσματα που φοβάται περισσότερο — τα μόνα ίσως που ακόμη μας φοβίζουν πιο πολύ κι από τη μοναξιά: το φάντασμα της απόρριψης και το φάντασμα της εγκατάλειψης.

Από φόβο, ή λόγω διαφόρων περιορισμών, είναι βέβαιο ότι έχουμε μεγάλη δυσκολία να συναντηθούμε με γνωστούς και αγνώστους.

Το μοντέλο του ζευγαριού ή της οικογένειας που αντέχει στον χρόνο αποτελεί — ολοένα και περισσότερο — την εξαίρεση και όχι τον κανόνα. Οι φίλιες και οι γάμοι που κρατάνε μια ζωή έχουν γίνει τουλάχιστον «παλιομοδίτικοι», ή «ξεπερασμένοι». Περιστασιακές συναντήσεις χωρίς προσωπική εμπλοκή και σεξουαλικές συνενυρέσεις χωρίς υποχρεώσεις, γίνονται αποδεκτές και δεν εκπλήσσουν κανέναν. Ορισμένοι μάλιστα, επαγγελματίες ή μη, φτάνουν στο σημείο να τις συστήνουν ως ένδειξη μιας —υποτίθεται— πιο ελεύθερης και εξελιγμένης συμπεριφοράς.

Ο ατομικισμός παρουσιάζεται ως εχθρός της κοινωνικής συνείδησης, κυρίως από εκείνους τους χαμερπείς οι οποίοι περιφρονούν κατά βάθος τις κοινωνικές δομές ή προσκολλώνται επάνω τους μ' ένα είδος «φονταμενταλισμού της αλληλεγγύης» που μετατρέπει σε νόμο ό,τι δεν μπορεί να διδάξει.

Οι στατιστικές δεν είναι ευχάριστες. Στην Αργεντινή, την πενταετία 1993-1998, τα διαζύγια ήταν ισάριθμα με τους γάμους. Σχεδόν τα μισά παιδιά στις μεγάλες πόλεις μεγαλώνουν με τον ένα φυσικό γονιό να λείπει από το σπίτι, ποσοστό που σίγουρα θα αυξηθεί αν, όπως προβλέπεται, οι δύο στους τρεις γάμους καταλήξουν σε διαζύγιο.

Και οι στατιστικές παθολογίας των ατόμων δεν είναι λιγότερο ανησυχητικές: αύξηση στους δείκτες κατάθλιψης ανάμεσα στους νέους και τους ηλικιωμένους, περισσότερες συμπεριφορές απομόνωσης, απουσία ομάδων συνάντησης, και κάθε χρόνο λιγότερα προγράμματα με δραστηριότητες που απευθύνονται σε μοναχικά άτομα.

Είτε με βοήθεια είτε χωρίς, οι σχέσεις των ζευγαριών είναι ολοένα και πιο συγκρουσιακές, οι σχέσεις γονιών-παιδιών όλο και πιο δύσκολες, οι σχέσεις μεταξύ αδελφών όλο και λιγότερο στενές, και η σχέση με τους συναδέλφους και τους συνεργάτες μας όλο και πιο ανταγωνιστική.

Κατά τα λεγόμενα του Άλαν Φρομ, οι πόλεις μας, με τα πανύψηλα κτίρια και τον υπερπληθυσμό, είναι το ιδανικό περιβάλλον για την καλλιέργεια της απομόνωσης. Δεν υπάρχει πιο μοναχικό μέρος από τη Νέα Υόρκη μια εργάσιμη μέρα σε ώρα αιχμής, όταν σε περιστοιχίζουν είκοσι εκατομμύρια άνθρωποι που είναι κι αυτοί μόνοι.

Είναι δική μας ευθύνη να κάνουμε κάτι για ν' αλλάξει αυτή η κατάσταση για τους απογόνους μας αλλά και για εμάς τους ίδιους.

Σκέφτομαι και προβληματίζομαι γύρω από την περίπλοκη σχέση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα μοναδικά άτομα, ξεχωριστά και αυτοεξαρτώμενα, που αποφασίζουν να δημιουργήσουν έναν σημαντικό δεσμό: να ποια είναι η πρόκληση αυτού εδώ του δρόμου.

Όσοι βρουν το θάρρος να τον περπατήσουν, θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να υπομείνουν τον ψόγο εκείνων που δεν τον έχουν περπατήσει ακόμη και αυτών που ποτέ δεν θα το κάνουν, καθώς και όλων αυτών που θα τους χαρακτηρίσουν ονειροπόλους και αισθηματίες — στην καλύτερη περίπτωση.

Το να μάθεις να ζεις μέσα σε μια σχέση είναι δύσκολη δουλειά — μια τέχνη θα μπορούσαμε να πούμε — που απαιτεί λεπτούς χειρισμούς και ειδικές τεχνικές τις οποίες πρώτα διδάσκεσαι, στη συνέχεια επεξεργάζεσαι, και μόνο αργότερα επιχειρείς να εφαρμόσεις με επιτυχία. Ακριβώς όπως γίνεται και με τον χειρουργό που δεν είναι σε θέση να χειρουργήσει αμέσως μετά την αποφοίτησή του από τη σχολή, τον μηχανικό που χρειάζεται άσκηση πριν κατασκευάσει ένα μεγάλο κτίριο, και τον σεφ που πρέπει να κάνει πρακτική επί αρκετά χρόνια προτού τελειοποιήσει το αγαπημένο του πιάτο.

Αυτό συμβαίνει, μεταξύ άλλων, επειδή ο καθένας από μας είναι ένα μεγάλο αίνιγμα. Γι' αυτό οι σχέσεις μας αποτελούν ένα μυστήριο, διασκεδαστικό ίσως ή δραματικό, αλλά πάντοτε απρόβλεπτο.

Ο Λέο Μπουσκάλια διηγείται την ιστορία ενός νεαρού που θέλει να μάθει πώς να κάνει καλύτερες σχέσεις με τους συμφοιτητές του. Πηγαίνει, λοιπόν, σ' ένα βιβλιοπωλείο και ψάχνει βιβλιογραφία που θα μπορούσε να τον βοηθήσει. Σ' ένα ράφι χαμένο στο βάθος του βιβλιοπωλείου, βρίσκει ένα βιβλίο ο τίτλος του οποίου του τραβάει την προσοχή. Το βιβλίο λέγεται: Από την αγκαλιά στην αγάπη. Ο νεαρός αγοράζει τον ογκώδη τόμο και μόνο όταν φτάνει στο σπίτι του αντιλαμβάνεται πως έχει πάρει τον δεύτερο τόμο μιας εγκυκλοπαίδειας.

Έγραφα κάποτε ότι όταν διαβάζεις ένα βιβλίο είναι σαν να συναντάς έναν άλλον άνθρωπο. Έλεγα ότι υπάρχουν βιβλία καταπληκτικά και βιβλία βαρετά, βιβλία που τα διαβάζεις μόνο μια φορά κι άλλα που θέλεις πάντα να ξαναδιαβάζεις. Βιβλία, τέλος, που είναι πιο χορταστικά, πιο ωφέλιμα, και που σου προσφέρουν περισσότερα από άλλα.

Σήμερα, είκοσι χρόνια μετά, λέω το ίδιο ανάποδα:

Η συνάντηση με τον άλλον
είναι σαν να διαβάζεις ένα βιβλίο.

Καλή, μέτρια, ή κακή, κάθε συνάντηση με τον άλλον με τρέφει, με βοηθάει, με διδάσκει. Δεν είναι η κακία, η ανεπάρκεια ή η ανικανότητα του άλλου που οδηγεί μια σχέση στην αποτυχία.

Η αποτυχία, αν θέλουμε να τη λέμε έτσι, είναι η έκφραση που χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε ότι ο δεσμός έπαυσε να είναι «θρεπτικός», ωφέλιμος και δημιουργικός για τον ένα από τους δύο. (Δεν κάνουμε για όλους πάντα, ούτε κάνουν όλοι πάντα για μας.)

Κάθε συνάντηση στη ζωή μου ήταν σαν κάθε βιβλίο που διάβασα: ένα μάθημα ζωής που μ' έκανε να είμαι αυτός που είμαι.